

~~20.510~~

БЕЛСАМЕ

драма

Б. Я. Яльва

ЛННБ України ім.В.Стефаника

00734497 (Y)

2006

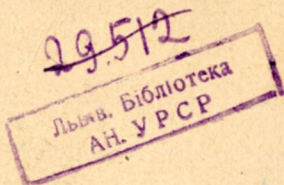

ОСКАР УАЙЛЬД.

САЛЬОМЕ

ДРАМА

Оскара УАЙЛЬДА.

ДРАМА

КИЇВ-ЛЯЙПЦІ

Українська Накладня

БОЛОМНЯ

Галицька Накладня

WINNIPEG MAN

Ukrainian Publisher

1919

Дублені !?
82 дн - 2

1крб

||

и 64538

Із друкарні Шарфого у Вецлярі.

ЛВІВСЬКА БІБЛІОТЕКА
АН УРСР
№ и 64538

ЧАСТО порівнують поетів з метеорами. Явився нагло, несподівано, засвітив пишним сяєвом і згас. Таке порівняння мимохіть насувається також при споміні про Оскара Уайльда. Але це не вірно.

Він не був метеором, хоч на небозводі поезії явився нагло і світив коротко. — Він не згас. Сяєво, яке кинув, світить до-нині, і світить чим раз сильніше. Він був радше якоюсь пишною зорею, якої літературні астрономи не прочували, якою суспільність була очарована, але й затрівожена, як трівожиться вона кожною небувалою появою.

Звідси й така дивна його доля. З-разу любимець аристократичних, артистичних і ширших кругів, а дальше опльований і каміннями обкиданий злочинець.

* * *

ОСКАР УАЙЛЬД, властиво Себастьян МЕЛЬМОТ, родився 1859 року в Дублині, із старої, аристократичної родини.

В 21 році життя видав першу книжку своїх віршів. За нею пішли й другі, прозові й віршовані твори. Його літературно-критичні статті, його психологічні й суспільно-політичні студії належать до найінтересній-

сих і найбільше блискучих писань того рода. Бистрість думки, легкість вислову, оригінальність форми прямо осліплюють читача. Годі знайти другого письменника, який робив-би таке сильне, ошоломлюєче вражіння. Він нас чарує, сугестіонує — не бачиш де кінчиться у його серйозна думка, а де починається парадокс, не тямиш доки він щиро з тобою розмавляє, а коли стане насміхатися над тобою, коли підійме тебе на глум.

Недаром-же й називали його льордом — парадоксом.

Таким, а може ще й більше блискучим, був Оскар Уайльд також у буденньому життю.

Французський письменник Рено так згадує про його: „Ми й не знали, що мова людська має такі чари. Він опіянював нас своїм ліризмом, то знова бесіда його звучала, мов гімн.

З захопленням і з напруженням слухали ми його. Цей Англичанин, що з-разу виглядав на зманірованого позера — тепер з такою незвичайною простотою творив перед нами найвеличнійшу оду, яку коли-небудь чуло людське вухо. Багато нас плакало із зворушення... А не забудьте, що це діялося в сальоні і що він говорив тільки так, як говорять в сальоні“.

Рішард Шерард каже, що в історії людства не було такого бесідника-розмовника, як Уайльд. Люди слухали його бесіди, мов найкращої пісні, мов найлучшого артиста.

Ціле товариство мовкло, заперало дух у собі й боялося тільки одного, щоб він не перестав говорити.

Теми не бракувало Уайльдови ніколи. Про що не говорив-би він, говорив прегарно. В його буйній уяві, мов у тропічному підсонні, одні по одних росли й невиданим квіттям розквіталися неімовірні, казкові рослини. Коли його брат, теж письменник, просив його о тему, Оскар, мов із рукава сипав їх десятками і сипав так захоплюючо гарно, що цей, лиш зітхав і питався: „чому ж ти того не напишеш?...“ „Чому? — відповідав Уайльд — бо став-би популярним. А це так легко.“

Не о популярність ходило йому, а о тую насолоду, о те самозахоплення красою, яке проповідував клич: „l'art pour l'art.“ Мав у собі щось з жінки красавиці, яка ввесь світ рада-би полонити красою, щось із клясичного Наркісса та з модерного естета-декадента. Естетична розкіш життя — це був його закон. „Après nous le déluge!“ Хай буде, що хоче, ми жиймо; буйно, гарно, розкішно!

Такого письменника могла вродити лиш велика Британія.

Це видно також у його театральних творах, як: „Віяло леді Уіндермір“, „Ідеальний муж“, „Треба бути поважним“. Вони писані протягом кількох тижнів. Але як написані!

Техніка сценічна, діяльог, мова — це краса! А зміст? Виглядає так, що автор не дуже то й змістом журився. Хіба-ж для його не все одно, про що він пи-

ше? Вміє писати — і годі. Ніколи в льондонських театрах не сміялися люди так, як на його комедіях. Театр хохотав, реготався, від першої яви до кінця. І ніколи не виходили з його гості такими озлобленими на автора, якими виходили з вистав Уайльдових творів. Він знав свою суспільність і вмів її дошкулити до живого. Але так тільки, мимоходом. Класти її на стіл, мов у просекторії тіло людське, й аналізувати, країти, жилувати, — пощо? „Après nous le déluge!“

На це прийшов-би був час пізнійше, коли-б це молоде, не шампанське, а прямо якесь вакхантське вино вишумілося до — несходу.

Та час цей не прийшов. Любимець салонів, найбільш блискуча зоря, не тільки англійської, але й європейської модерної літератури, надчоловік тої доби, що звуть її „декадансом“ попав на лаву обжалованих*).

Суспільність, яка плакала слухаючи його мови, яка реготалася з його комедій і п'яніла, читаючи його розвідки, осудила його.

Пішов на два роки до в'язниці. Цей аристократ, дитина щастя, любимець долі, цей, говорячи словом Кониського, *красюк*, у якого гузик і крават були питаннями життя, мусів надіти на свою горду спину поганий одяг каторжника.

Це переходило його фізичні сили. Вянув, як буйна теплична рослина, викинена на північне болото.

*) Весною 1895 року перед Централь Криміналь Курт, за неморальне полове життя з лордом Альфредом Дугласом.

Ниділо тіло, але дух не піддавався. Вязниця дала йому розуміння серйозного життя. Зазирнув на дно горя, цей що колись вийшов був такою легкою, скорою ходою на самі верхівя щастя.

Уайльд пише тепер свої справді великі твори: „De profundis“, „Балляду із вязниці в Редінг“ та драму „Сальоме“, яку отсе даємо в переводі, оставляючи осуд її шановному читачеві*).

Одно тільки вважаємо потрібним заявити від себе. „Сальоме“, як кожний справжній архитвір, написана тільки раз — в автографі. Хто хоче пізнати її дійсну красу, відчутти її глибокий трагізм, перенятись тим оригінальним, зовсім окремим настроєм — мусить прочитати її в оригіналі. Перевід може тільки заохотити до цього. Кому-ж пізно виучувати мову Шекспіра, Шеллього та Уальда може вдоволитися і переводом, але тільки — з конечности.

„Кожний вбиває того, кого любить“. Страшну загадку любови поставив нам поет перед очі в невеличкім, але могутім, кривавім, екзотичними чарами овіянім образі, в „Сальомі“.

Б. Л.

**) Оскар Уайльд умер 30 листопада 1900 року, в одному з бідніших готелів у Парижі, де перебував на добровільному прогнанню.*

САЛЬОМЕ

ОСОБИ

ПРОД, четверовластник Юдеї
ЙОХАНААН, пророк
МОЛОДИЙ СІРІЄЦЬ, сотник сторожі
ТІГЕЛЛІН, молодий Римлянин
КАППАДОКІЄЦЬ
НУВІЄЦЬ
ПЕРШИЙ ЖОВНІР
ДРУГИЙ ЖОВНІР } римські жовніри
ПАЖ ПРОДІЯДИ
ПЕРШИЙ
ДРУГИЙ
ТРЕТІЙ
ЧЕТВЕРТИЙ } жиди
ПЯТИЙ
ПЕРШИЙ } Назареї
ДРУГИЙ }
ФАРИЗЕЙ
САДДУКЕЙ
МАНАССЕ, невольник
НААМАН, кат
ПРОДІЯДА, жінка четверовластника
САЛЬОМЕ, її донька

Римляни. Дружина четверовластника. Невольники. Невольниці.

ПЕРША ЯВА.

*Ніч; темно-синє небо, зорями вкрите. Ліворуч вели-
тенські сходи. Праворуч, в глибині сцени, стара ці-
стерна з темнозеленою, бронзовою цямбриною.*

Світить місяць.

*МОЛОДИЙ СИРІЕЦЬ, глядить пильно в браму палати,
біля його ПАЖ ПРОДІЯДИ стоїть на сходах у глибині
сцени, на ліво КАТ, НААМАН, стоїть за цистерною і
держить меч у обох руках перед собою. КАППАДОКІЕЦЬ
і НУБІЕЦЬ праворуч у брамі. ПЕРШИЙ ЖОВНІР си-
дить біля цистерни на кам'яній лавці, ДРУГИЙ ЖОВНІР,
лежить на кам'яній лавці з переду.*

Пізнійше ГОЛОС ЙОХАНААНА в цистерні.

Світло в обох брамах, на сцені темно.

* * *

МОЛОДИЙ СИРІЄЦЬ

ЯКА гарна нинішнього вечора княжна Сальоме!

ПАЖ

Глянь на місяць! Як дивно виглядає він? Мов жінка з могили сходить. Як мертва жінка. Казав-би ти: він мертвих річий шукає.

МОЛОДИЙ СИРІЄЦЬ

Дуже він дивно виглядає: мов маленька княжна, в жовтому завою і з срібними ногами, мов княжна, якої ноги, ніби голубці білі. Казав-би ти — танцює.

ПАЖ

Подібний до мертвої жінки. Пересувається з-вільна.

В святочній салі гамір

ПЕРШИЙ ЖОВНІР

Який вереск? Чи це дикі звірі виють?

ДРУГИЙ ЖОВНІР

Жиди; це їхній звичай; знову перечаться про свою віру.

ПЕРШИЙ ЖОВНІР

Чому перечаться вони?

ДРУГИЙ ЖОВНІР

Не знаю. Вони все так. Фарисеї, наприклад, кажуть, що єсть ангели, а Саддукеї, що ні.

ПЕРШИЙ ЖОВНІР

Мені здається, що воно смішно перечитися про це.

МОЛОДИЙ СИРІЄЦЬ

Яка гарна нинішнього вечора княжна Сальоме!

ПАЖ

Ти заєдно дивишся на неї. За-багато приглядаєшся їй.
[Не годиться приглядатися так до людей, а то може збутися щось страшного.]

МОЛОДИЙ СИРІЄЦЬ

Дуже гарна вона нині в-вечір.

ПЕРШИЙ ЖОВНІР

із свого місця дивлячись у браму палати

Четверовластник якийсь нині понурій.

ДРУГИЙ ЖОВНІР

відступаючи до його

Так, він нині понурий.

ПЕРШИЙ ЖОВНІР

Він дивиться на щось.

ДРУГИЙ ЖОВНІР

На когось.

ПЕРШИЙ ЖОВНІР

На кого?

ДРУГИЙ ЖОВНІР

Не знаю.

КАППАДОКІЄЦЬ І НУВІЄЦЬ

підходять до інших жовнірів

МОЛОДИЙ СІРІЄЦЬ

Правда, як дуже сильно княжна зблідла? Ніколи не бачив я її так блідою. Подібна вона до образу білої рожі в дзеркалі срібному.

ПАЖ

Не дивися на неї. Ти за багато приглядавша їй.

ПЕРШИЙ ЖОВНІР

Иродіяда наповнила чарку четверовластника.]

КАППАДОКІЄЦЬ

Чи це королева Иродіяда, тая з чорною ожемчуженою чілкою на голові і з волоссеєм припорошеним на сьньо.

ПЕРШИЙ ЖОВНІР

Так, це вона; жінка четверовластника.

ДРУГИЙ ЖОВНІР

Четверовластник сильно любить вино; він має три роди вин, одно, з острова Самос, пурпурне, мов цісарська керей.

КАППАДОКІЄЦЬ

Я ніколи цісаря не бачив.

ДРУГИЙ ЖОВНІР

Друге, з города Кіру, як золото жовте.

КАПАДОКІЄЦЬ

Я дуже золоту люблю.

ДРУГИЙ ЖОВНІР

Третє, з Сіцилії, червоне мов кров.

НУБІЄЦЬ

Боги мого краю дуже люблять кров. Двічі в рік жертвуємо ми їм хлопців і дівчат: п'ятьдесят хлопців і сотню дівчат. А все-таки даємо їм мабуть за мало, бо дуже вони суворі до нас.

КАПАДОКІЄЦЬ

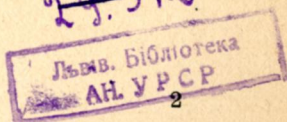
У моему краю немає вже богів, Римляни їх прогнали. Кажуть, що боги схоронилися в гори, але я не вірю. Дві ночі провів я у горах, щоб їх знайти, та не знайшов. В-решті взивав я їх по іменах їхніх, та не являлися вони. Певно умерли.

ПЕРШИЙ ЖОВНІР

Жиди моляться до богів, яких ніхто побачити не може.

КАПАДОКІЄЦЬ

Мені це не зрозуміло.

ПЕРШИЙ ЖОВНІР

Вони загально вірують тільки в незримо.

КАППАДОКІЄЦЬ

Це дуже смішно!

ГОЛОС ЙОХАНААНА

Прийде по міні цей, що сильніший мене. Негідний я розв'язати реміння при чоботах його. А куди він пройде, розвеселяться пустині й леліями розцвітуться. І очі сліпців побачуть день ясний, а уші глухих повідчиняються; і покладе новорожденний руку свою на леговище дракона і левів за гриву вестиме.

ДРУГИЙ ЖОВНІР

Скажи йому, нехай він тихо буде; заєдно плете небеліці.

ПЕРШИЙ ЖОВНІР

О, ні. Це побожна людина. Він і ввічливий дуже. Що днини дякує мені, коли принесу йому поживу.

КАППАДОКІЄЦЬ

Хто це такий?

ПЕРШИЙ ЖОВНІР

Пророк.

КАППАДОКІЄЦЬ

Як зветься?

ПЕРШИЙ ЖОВНІР

Йоханаан.

КАППАДОКІЄЦЬ

Звідкіля він?

ПЕРШИЙ ЖОВНІР

З пустині, живився там сараною і диким медом. Носив одержу з верблюжої вовни і шкурятяний пояс на бедерах своїх. Дуже дикий на-зверх! Велика товпа ішла за ним. Мав навіть учнів!

КАППАДОКІЄЦЬ

Що це він таке балакає заєдно?

ПЕРШИЙ ЖОВНІР

Це не відомо нам. Деколи говорить речі, які трівожать нас; тільки годі розібратися в цьому.

КАППАДОКІЄЦЬ

А чи можна-б побачити його?

ПЕРШИЙ ЖОВНІР

Ні, четверовластник не велів.

[МОЛОДИИ СИРІЄЦЬ

Княжна обличчя своє за віяло сховала. Її дрібні, білі руки, мов трепетливі голуби, що в голубник летять. Вони, мов метелики білі, зовсім, мов метелики білі.

ПАЖ

Не журися ти тим! Чого ти дивишся на неї? Ти не повинен приглядатися їй — а то станеться щось страшного.]

КАППАДОКІЄЦЬ

показуючи на цистерну

Дивна вязниця!

ДРУГИЙ ЖОВНІР

Стара цистерна.

КАППАДОКІЄЦЬ

Стара цистерна. Але-ж там мусить бути нездорово?

ДРУГИЙ ЖОВНІР

О, ні! Намістників брат, для приміру кажучи, я думаю про його старшого брата, про першого мужа Иродіади, дванацять літ перебув там під замком і не вмів рахувати. Його треба було аж задавити.

КАППАДОКІЄЦЬ

Задавити? Хто-ж відважився на це, й хто це зробив?

ДРУГИЙ ЖОВНІР

вказуючи на ката, велитенського Негра

Цей тут, Нааман.

КАППАДОКІЄЦЬ

Хіба-ж він не боявся?

ДРУГИЙ ЖОВНІР

Ні. Четверовластник післав йому свій перстень.

КАППАДОКІЄЦЬ

Який перстень?

ДРУГИЙ ЖОВНІР

Смертельний. Тому-ж він і не боявся.

КАППАДОКІЄЦЬ

А все-ж таки страшно дусити короля.

ПЕРШИЙ ЖОВНІР

Чогось-би? І королі, як другі люди, мають лиш одну шию!

КАППАДОКІЄЦЬ

Для мене страшно це.

МОЛОДИЙ СИРІЄЦЬ

Княжна встає! Вона відходить від столу. Виглядає, мов-би заскучала — Ах! Іде сюди! Так, вона зближається прямо до нас! Яка-ж бліда вона! Такою не бачив я її ніколи.

ПАЖ

Не дивися на неї! Прошу тебе, не приглядайся ти їй.

МОЛОДИЙ СИРІЄЦЬ

Як заблукана голубка — як наркіз, що гойдається за подувом вітру, як срібна квітка.

САЛЬОМЕ

іде з палати

ДРУГА ЯВА.

Попередні. Сальоме. О-після невольник

САЛЬОМЕ

Ні, я не остануся, я негодна остаться. Чого це четверовластник засьдно глядить на мене тими своїми очима, мов у кртиці, та з-під дріжучих повік? Дивно, моєї матері муж — і так приглядається мені; знаю я, що це значить — так, так, я знаю це —

МОЛОДИЙ СИРІЄЦЬ

Ви покинули пир, князівно?

САЛЬОМЕ

Ах, тут такий свіжий воздух, єсть чим дихнути! А там — жиди із Єрусалима, вони ще подеруться ізза своїх простацьких обрядів; а варвари, ті пють та вилывають вино на піл; а Греки з Смирни, ті мають підмальовані очи, начервленені уста і в кучері тендітно сплетене волосся; а мовчазні, хитрі Єгиптяне з довгими нігтями та в бурих плащах: а Римляни, безугар-

ні, грубі, ті все кленуть. Звичайна голота, а вдають, немовто вони із найдостойніших родин.

МОЛОДИЙ СИРІЄЦЬ

Чи не zvolите, княжно, сісти?

ПАЖ

Чого ти балакаєш до неї? Чого дивишся на неї? Станеться щось страшного.

САЛЬОМЕ

Як любо дивитися на місяць! Він подібний до малої монети. [Він подібний до малої срібної квітки. Він зимний і чистий, певно що чистий, він непорочної краси — так, він непорочний. Його не збезчестили ніколи, як збезчещено інших богів.]

ГОЛОС ЙОХАНААНА

Госпбдь прийшов! Син чоловічий прийшов! Кентаври поскривались у ріках, а Сирени покинули ручаї свої і поховались в гущавині лісів.

САЛЬОМЕ

Хто це голосить?

ДРУГИЙ ЖОВНІР

Це пророк, княжно.

САЛЬОМЕ

Аа! Пророк, якого четверовластник так боїться?

ДРУГИЙ ЖОВНІР

Про це ми не відасмо, княжно, це пророк Йоханаан.

МОЛОДИЙ СІРІЄЦЬ

Чи не велите подати собі носилку, княжно? В горбді такий гарний воздух.

САЛЬОМЕ

Страшні речі балакає він про мою матір, правда?

ДРУГИЙ ЖОВНІР

Ми не розуміємо ніколи того, що він балакає.

САЛЬОМЕ

Так, так, він говорить про неї страшні речі.

РАБ МАНАССЕ

виходить з палати

Княжно, четверовластник велить вас просити, щоб вертали на пир.

САЛЬОМЕ

Я не хочу вертаться.

МОЛОДИЙ СИРІЄЦЬ

Вибачте, княжно, як не вернете, може бути погано.

САЛЬОМЕ

Чи пророк уже старий?

МОЛОДИЙ СИРІЄЦЬ

Княжно, ви все-ж таки вертайте, так буде краще. Чи дозволите провесті вас?

САЛЬОМЕ

Цей пророк, чи він уже старий?

ПЕРШИЙ ЖОВНІР

Ні, княжно, це ще цілком молода людина.

ДРУГИЙ ЖОВНІР

Цього ми не знаємо; люди говорять, що це Ілія.

САЛЬОМЕ

Хто такий Ілія?

ДРУГИЙ ЖОВНІР

Це був передше пророк у нашому краю, княжно.

МАНАССЕ

Який отвіт подати маю четверовластникови від княжни?

ГОЛОС ЙОХАНААНА

Не радуйся, краю Палестини, що трость, якою тебе бито, зламалася. Бо почнеться і народиться з гадючого насіння дракон, якого племя пожиратиме птахів.

САЛЬОМЕ

Який незвичайний голос! Хотіла-б я поговорити з ним.

ПЕРШИЙ ЖОВНІР

Це не можливе, княжно!

САЛЬОМЕ

Але-ж я хочу.

МОЛОДИЙ СІРІЄЦЬ

Справді, княжно, було-би краще, коли-б ви на пир повернули!

САЛЬОМЕ

Хай вийде пророк.

МАНАССЕ

подається на знак молодого Сирійця в палату.

ПЕРШИЙ ЖОВНІР

Ми не зважимося цього зробити, княжно.

САЛЬОМЕ

приступає до цямбриння цистерни й глядить у-низ.

Як-же там темно в низу! Мабуть страшно в такому темному підземеллі! Це, мов могила.

Знову повертається до жовнірів.

Чи ви не зрозуміли мене? Хай вийде пророк, хочу побачити його.

ДРУГИЙ ЖОВНІР

Княжно, благаю тебе, не жадай того від нас!

САЛЬОМЕ

Ви заставляєте мене довго ждати.

ПЕРШИЙ ЖОВНІР

Княжно, наше життя вам приналежить, але чого ви бажаєте, цього ми не можемо зробити, не до нас вам годиться звертатись.

САЛЬОМЕ

глянувши на молодого Сирійця

А-а!

ПАЖ

Ах, що це буде! Станеться щось страшного.

САЛЬОМЕ

приступаючи до молодого Сирійця

Наработе, правда, ви зробите це для мене? Я була за-єдно до вас така прихильна. Ви зробите це для мене. Я тільки приглянутись хочу до його, до дивочного про-рока. Стільки оповідали про його. Я не раз чула, як четверовластник балакав про його. Хіба ви, Наработе, також боїтеся його?

МОЛОДИЙ СИРІЄЦЬ

Ні, княжно, я не боюся нікого. Але четверовластник наказав піднімати віко від цієї криниці.

САЛЬОМЕ

Ви зробите мені цю приємність, Наработе, а зав-тра,

коли я в своїй носилці минатиму браму, де сидять торговці божих подоб, кину вам малу квітку, малу зелену квітку.

МОЛОДИЙ СИРІЄЦЬ

Княжно, я не можу, я не можу!

САЛЬОМЕ

всміхаючись

Ви це зробите, Наработе. Ви самі знаєте, що мусите зробити мені цю приємність. А завтра, коли я в моїй носилці, минувши торговців божими образами, переходитиму міст, гляну на вас крізь серпанок із мусселіну, гляну на вас, Наработе, і — може всміхнуся. Дивіться на мене, Наработе! Ви знаєте добре, що ви це зробите, чого я бажаю. Ви добре знаєте, правда? І я це знаю.

МОЛОДИЙ СИРІЄЦЬ

дає знак другому жовнірові

Випустіть пророка; княжна хоче побачити його.

ДРУГИЙ ЖОВНІР

лізе у цистерну, чути, бренькіт кайданів і луск зачинюваних тяжких, металевих дверей.

САЛЬОМЕ

Га!

[ПАЖ

Га, який дивний цей місяць, він подібний до руки у вмерлої, яка хоче підтягнути на себе смертельне покривало.

МОЛОДИЙ СИРІЄЦЬ

Він дійсно дивно виглядає, як молода князівна з янтарними очима, що крізь хмари з мусселіну сміється; мов молода князівна.]

ПРОРОК ЙОХАНААН

виходить з цистерни; за ним жовнір

САЛЬОМЕ

побачивши його, подається в-зад

ТРЕТЯ ЯВА.

Попередні й Йоханаан.

ЙОХАНААН

здержуючись на краю цистерни

ДЕ єсть цей, якого чаша у щерть плюгавством налита? Де цей, що конатиме одної днини перед лицем цілого народу в срібній, довгій одежі? Кажіть йому, щоби явився тут і щоб послухав того, який проповідує у пустині і в королівських палатах.

САЛЬОМЕ

Про кого він отсе говорить?

МОЛОДИЙ СИРІЄЦЬ

Ніколи не можна цього знати, княжко.

ЙОХАНААН

Де ця, що побачила на стіні образи мужчин, образи Халдейців хварбами мальовані, і віддала себе прихотям їхніх очий і посланців у Халдею післала?

САЛЬОМЕ

Він про мою матір балака!

МОЛОДИЙ СИРІЄЦЬ

Ні, княжно, ні!

САЛЬОМЕ

А все-ж таки він про мою матір балака!

ЙОХАНААН

Де тая, що віддала себе ассирийським ватажкам, котрі ходять з перепоясаними бедрами і носять пестрі вінці? Де та, що віддала себе єгиптянським молодцям, які ходять вбрані у полотно і яхонтове каміння, носять золоті щити та срібні шоломи і мають велитенські тіла? Хай встане з гріховного ложа, з ложа нечистоти і хай слухає слів того, що господні шляхи рівняє, шляхи, на яких вона спокутувати може гріхи свої! А коли вона каяття в серці своєму не має і в злочині триватиме, то все-ж таки явитися повинна, бо отсе Господь прийняв у руку бич!

САЛЬОМЕ

Страшно! Страшно! —

МОЛОДИЙ СИРІЄЦЬ

Ідіть звідтіль, князівно, прошу я вас.

САЛЬОМЕ

А найстрашнійше — це очі його. [Подібні вони до чорних дір, випалених смолоскипами у тирийських коврах. Подібні вони до чорних яскинь, у яких смоки сидять, до чорних печер Єгипту, у яких перебувають дракони.] Подібні вони до чорних озер, осяяних місяцями казочними — чи думаєте, що він ще раз промовить?

МОЛОДИЙ СИРІЄЦЬ

Ідіть звідтіль, князівно, благаю вас!

САЛЬОМЕ

Який-же він худий! Подібний до статуї із слонової кістки, подібний до срібного образу; він певно такий чистий, як місяць. Він — ніби місячний промінь, ніби срібний місячний промінь. Його тіло мабуть таке зимне, як слонова кість — хотіла-б я його оглянути з-близька.

МОЛОДИЙ СИРІЄЦЬ

Ні, княжно, ні!

САЛЬОМЕ

Мушу приглянутися до його з-близька!

МОЛОДИЙ СИРІЄЦЬ

Княжно, о княжно!

ЙОХАНААН

Що це за жінка, що приглядається мені? Не хочу, щоб дивилася на мене. Чого вона дивиться на мене очима з золота з-під ковзких повік! Не знаю, хто вона, не хочу знати; хай іде; не хочу говорити з нею.

САЛЬОМЕ

Я есть Сальоме, донька Иродіади, княжна Юдейська.

ЙОХАНААН

Проч від мене, проч, донько Вавилону! Не наближуйся до вибраного Богом! Мати твоя наповнила землю злочинами своїми а крик її гріхів дійшов до Господнього уха.

САЛЬОМЕ

Говори ще, Йоханаане, голос твій опянює мене.

МОЛОДИЙ СИРІЄЦЬ

Князівно! Князівно! Князівно!

САЛЬОМЕ

Говори ще, говори ще, Йоханаане, і сповісти мені, що я робити маю.

ЙОХАНААН

Не підходи до мене, донько Содоми, лиш обличчя своє
заслоною покрій і голову попелом посип і на пустиню
втікай, шукати чоловічого сина.

САЛЬОМЕ

Хто єсть син чоловічий? Чи він такий гарний, як ти,
Йоханаане?

ЙОХАНААН

Йди звідтіля, йди звідтіля! Чую шум крил ангелів смер-
ти в палаті.

МОЛОДИЙ СИРІЄЦЬ

Княжно, благаю вас, йдіть тепер звідси.

ЙОХАНААН

Чогож шукаєш тут, з твоїм мечем, ангеле Бога, пана
мойого! Чого шукаєш тут, у тій злочинній палаті? Ще
не наспіла днина, коли умерти має цей у сріблестій
одежі.

САЛЬОМЕ

Йоханаане!

ЙОХАНААН

Хто кличе це?

САЛЬОМЕ

Йоханаане! Люблю я твоє тіло, [бо воно біле, мов лелія в полі, в полі неткнутому женцем;] бо воно біле, мов сніг на горах Юдеї [що спливає у діл. Троянди в городі Арабської цариці не такі білі, як тіло твоє;] ані троянди в огороді Арабської цариці [в корінному городі Арабської цариці, ані ноги вечірньої години, коли вона листочками мандрує], ані груди місяця, коли він понад морем лежить, нічо, нічо на світі не є біле таке, як твоє тіло. Дай, хай доторкнуса його.

ЙОХАНААН

Проч від мене, Вавилону донько, через жінку прийшов гріх на світ, не говори до мене, не хочу слухати тебе. Я слухаю тільки слів Господа, Пана могого.

САЛЬОМЕ

Огідне тіло твоє, мов тіло прокаженого. [Воно подібне до... стіни, де змії гніздяться, до... стіни, де скорпіони будують гнізда свої. Воно подібне до... гробу, повного огидливих річий]. Воно страшне, страшне воно, це твоє тіло. Але я люблю волосся твоє, Йоханаане. [Воно, мов грозди винні, мов темні винні грозди, що висять на едомських винних лозах, в країні Едомитів. Воно, мов кидри Ливану, що тіль свою львам і розбишкакам дають, коли вони в-днину туди тікають.] Довгі, темні ночі, [коли місяць не світить і зорі тужать] не є такі чорні. Тиша,

що мешкає в лісах, не є така чорна, нічо у світі не єсть
таке чорне, як твоє волосся; дай доторкнутися його.

ЙОХАНААН

Проч, дочко Содоми, проч! Не доторкай ся мене! Свя-
тині мого Бога і Пана не годиться доторкатися ні-
кому.

САЛЬОМЕ

Твоє волосся страшне. [Воно насторошене брудом і пи-
люгою;] воно подібне до тернового вінця, який наложено
на голову твою, [воно подібне до чорного гадючого вуз-
ла, яким обкручено шю твою.] Не люблю твогого во-
лосся! Люблю твої уста, Йоханаане! Вони, мов пурпу-
ровий пояс на вежі із слонової кости,] мов яблуко
гранатне, перекроєне ножем із слонової кости. [Квіт
гранату, що росте в огородах Тиру і кращий є від пур-
пуру рож, не є такий червоний; червоні фанфари сурм,
що сповіщають прихід королів а ворогам страху нага-
няють, не є такі червоні. Червонійші твої уста від ніг
тих, що вино толочать, червонійші від ніг голубів, які
в святинях живуть і поживу від жреців приймають, чер-
вонійші від ніг того, що з ліса йде, убивши льва і по-
бачивши тигрів лискучих. Вони — коралева вітка, що
її нурці в сутині моря знайшли і для королів призна-
чили! Вони, мов кіновар, котрий Моавитяне в яскинях
Моаву знаходять, і який від них королі беруть; вони,
мов лук перського короля, кіноваром розмальований,

що роги має з коралю.] Нічо у світі не є таке червоне,
як твої уста, дай — хай їх поцілую.

ЙОХАНААН

Ніколи! ти донько Вавилону, донько Содоми, ніколи!

САЛЬОМЕ

Твої уста я хочу цілувати, Йоханаане, твої уста!

МОЛОДИЙ СИРІЄЦЬ

Княжно! [Княжно! Міртовий віночку, голубко над голуб-
ками, не гляди ти на його, [не гляди на його! Не
говори до його таких слів, бо я цього слухати не годен.
— Княжно, не говори так до його!

САЛЬОМЕ

Твої уста я хочу цілувати, Йоханаане.

МОЛОДИЙ СИРІЄЦЬ

*пробивається мечем, кричить і паде між Сальомою і
Йоханааном.*

САЛЬОМЕ

не зважає на це

ПАЖ

над труном

Молодий Спрівць позбавив себе життя! Молодий сотник забився! Він був мій друг! [Малу коробку з нардами й золотими ковтками я подарував йому, а він забився!] Я дарував йому малу коробку з пахощами і перстень з яхонту, який він все носив. Ах, хіба-ж я не говорив, що станеться щось страшного? Я це казав і воно сталося отсе! Я знав, що місяць мерця собі шукає. Чому-ж я його перед місяцем не скрив? Коли-б я його сховав був до яскині, місяць не побачив-би його!

ПЕРШИЙ ЖОВНІР

Князівно, молодий сотник забився.

САЛЬОМЕ

Дай поцілувати свої уста, Йоханаане!

ЙОХАНААН

Хіба-ж не збирає тебе страх, донько Иродіяди? Хіба-ж не сказав я тобі, що чую шум крил ангела смерті в палаті, і хіба-ж не явився цей ангел?

САЛЬОМЕ

Дай, хай поцілую твої уста!

ЙОХАНААН

Сорому дочко. Есть тільки оден муж, що може тебе вратувати! Це той, про якого я казав. Іди й шукай його. Сидить він у човні на Галилейському морі і проповідує ученикам своїм. Пригни коліно на березу моря і взивай імені його. Він приходить до кожного, що кличе його, а коли прийде до тебе, то припадь до ніг його і благай опрощення гріхів.

САЛЬОМЕ

Дай, хай поцілую твої уста.

ЙОХАНААН

Проклін тобі, ти донько кровосумішної матері, проклін тобі!

САЛЬОМЕ

Уста твої я цілувати хочу, Йоханаане!

ЙОХАНААН

Не хочу дивитися на тебе. Дивитися не хочу. Проклята будь, Сальоме, проклята будь.

Злазить знов у цистерну

ДРУГИЙ ЖОВНІР

іде за ним, чути бренькіт кайданів і луск дверей.

ЧЕТВЕРТА ЯВА.

Ті-ж без Йоханаана

САЛЬОМЕ

А все-ж таки я буду цілувати твої уста, Йоханаане,
таки їх цілуватиму!

ДРУГИЙ ЖОВНІР

вертається

ПЕРШИЙ ЖОВНІР

Треба спрятати трупа. Четверовластник не хоче бачити трупів, крім тих, що сам побив.

ПАЖ

Він був мій брат, [ще ближчий ніж брат. В-вечір ходили ми берегом, понад річку і попід деревами мигдалів, і він розказував мені про рідну свою країну. Говорив все дуже повільно, а звук його мови був мов звук флейти, коли грати на ній. Залюбки також приглядався до себе в плесі ріки; та я чи-раз ганив його за це.]

ДРУГИЙ ЖОВНІР

Правда твоя, трупа треба сховати, четверовластник не сміє бачити його.

ЖОВНІРИ

*несуть трупа в глиб і кладуть його біля цистерни,
саме тоді, як Ирод виходить*

ПЕРШИЙ ЖОВНІР

Четверовластник не прийде сюди, він ніколи не сходить на терасу, дуже то він боїться пророка.

ИРОД, ИРОДІЯДА Й ЦІЛИЙ ДВІР

надходять.

ПЯТА ЯВА.

ПОПЕРЕДНІ. ИРОД. ИРОДІЯДА. ТГЕЛЛІН. РИМЛЯНИ.
ЖІНКИ Й МУЩИНИ *в Иродовій дружині*. ЖИДИ, НА-
ЗАРЕТЯНИ, ФАРИЗЕЇ І САДДУКЕЇ. МАНАССЕ. НЕ-
ВОЛЬНИКИ Й НЕВОЛЬНИЦІ. *Заповнили весь лівий бік
і сходи. Пізнійше* ГОЛОС ЙОХАНААНА

ИРОД

ДЕ єсть Сальоме? Де єсть княжна? Чому не верну-
ла на пир, як я їй це велів? А-а! Вона от-тут!

ИРОДІЯДА

Не приглядайте ся до неї, безвпинно приглядаєте ся їй!

ИРОД

Дивний сьогоднішнього вечера місяць на небі. [Правда, дивний?] Подібний до жадібної жінки, що всюди шукає коханця. [І нагий він, зівсім нагий. Хмари хочуть його прикрити, так він не хоче. Нагіський виходить на небо й тиняється помежи хмарами, як тая піячка; певно любовника шукає, хіба-ж не тиняється він, як жінка пьяна? Хіба-ж не подібний він до жадібної жінки?]

ПРОДІЯДА

Єх, що! Місяць подібний до місяця і до нічого більше.
Вертаймо! Тут нема для вас діла.

ПРОД

Хочу остатися тут! Манасе, розстели коври ось там.
Засвіти смолоскипи, принесіть столи із слонової кости,
принесіть столи із яспісу.

На знак Манасси біжать невольники й невольниці в палату і по сходах та приносять коври, й розтелюють їх на полу. Кількоро двигають три величаві кресла й столи та ставлять їх на першому підвисшенні; інші несуть вино й овочі; інші прикріплюють горючі смолоскипи до держаків у мурі; інші стають з віялами й перожмутами. Музиканти з бляшаними струмен-тами, гарфами, барабанами й литаврами стають праворуч цистерни.

ПРОД

Який тут свіжий воздух! Хочу дальше з моїми гостями
пити вино. Хочу послови Цезаря віддати найвищу пошану.

ПРОДІЯДА

Для його ви тут не остаетесь.

ИРОД

А вже-ж, що за-для його. Тут такий свіжий воздух; [ходіть, Иродіадо, ждуть на нас гості наші.] О, я посовзнувсь на крові, [це поганий знак, це дуже поганий знак,] пощо тут кров? І по-що цей труп? [Чи думаєте ви, що я єгиптянський король, котрий не справляє пиру, щоб гостям своїм не піднести трупа?] Хто це такий? Не хочу дивитися на його.

ПЕРШИЙ ЖОВНІР

Наш сотник, пане. Молодий Сирієць, якого ви що лиш перед трьома днями сотником настановили.

ИРОД

Я не казав його вбивати.

ДРУГИЙ ЖОВНІР

Він сам себе забив, пане.

[ИРОД

Пощо? Прецінь я його сотником зробив.

ДРУГИЙ ЖОВНІР

Не знаємо, пане. Але він сам себе вбив.]

ИРОД

Дивно. А я, бачите, гадав, що тільки римські філософи самі себе вбивають, правда, Тігелліне, римські філософи вбивають себе самі?

ТИГЕЛЛІН

Деякі з них, пане, Стоіки, самі себе вбивають. Дуже неогладжені люди, передусім дуже смішні люди, дійсно дуже смішні.

ИРОД

Справді, це смішно себе самого вбивати.

[ТИГЕЛЛІН

З них насміхаються в Римі. Цісар написав глумливий вірш про них, який скрізь читають.

ИРОД

Так, він про них написав глумливий вірш? Дивочний він, він усьо може — але, що молодий Сирієць відібрав собі життя, це дивно. Прикро мені, дійсно, прикро мені. Бо він був гарний, він був дуже гарний, мав такі тужливі очі. Пригадую собі, як мрійливо глядів він на Сальоме, він на неї трохи за-багато дивився.

ИРОДІЯДА

Є й другі, що за-багато дивляться на неї.]

ИРОД

Батько його був король, [я прогнав його з його держави. А його матір, королеву, ви, Иродіядо, рабинєю зробили. Він був тут гейби гість тому й настановив я його сотником.] Прикро мені, що він умер. Та чому-ж ви трупа тут полишили? [беріть його проч,] не можу дивитися на його, віднесіть його геть!

ЖОВНІРИ

несуть тіло брамою на-право

ИРОД

Зимно тут, вітер віє, праьда, що вітер віє?

ИРОДІЯДА

Ні, ніякий вітер тут не віє.

ИРОД

А все-ж таки тут віє вітер, і ніби трепет крил, трепет величезних крил чую в повітрі. Хіба-ж ви не чуєте?

ИРОДІЯДА

Ні.

ИРОД

Тепер і я вже не чую, але я чув, це був вітер, безумовно вітер, і перейшов. Але ні, я його знову чую, хіба-ж не чуєте ви? Шумить, мов трепет крил.

ПРОДІЯДА

Нічого нема, кажу я вам, ви хорі, ходім звідтіль!

ПРОД

Не хорий я, але ваша донька мабуть недужа, ніколи не бачив я її такою блідою.

Сідає

ТІГЕЛЛІН І ПРОДІЯДА

теж сідають

ПАЖ

садовиться біля ніг Продіяди

ПРОДІЯДА

Казала я вам, щоб ви так не дивилися на неї.

ПРОД

Лийте вино. (*Ллють.*) Сальоме, ходи й напийся зі мною трохи вина. Маю тут пишне вино. Сам цісар прислав його мені. Замочи свої малі, червоні уста, а я відтак вихилю чашу до дна.

САЛЬОМЕ

сидячи біля правої брами

Я не маю прагніння, четверовластнику.

ИРОД

Чули як відповідає мені, ваша донька?

ИРОДІЯДА

І добре каже. Чого ви так заєдно приглядаєтеся до неї?

ИРОД

Принесіть овочі. (*Приносять.*) Сальоме, ходи й їдж овочі зо мною! Люблю дивитись, як кусаєш овоч. Надкуси отсей овоч, а я з'їм решту.

САЛЬОМЕ

Я не голодна.

[ИРОД

до Иродіяди

Бачите, як виховали ви свою доньку!

ИРОДІЯДА

Моя донька і я, ми з королівського роду! А твій дід був погоничем верблюдів і злодієм до того!

ИРОД

Брешеш!

ИРОДІЯДА

Ти сам знаєш, що так.]

ИРОД

Сальоме, ходи, сядь біля мене, я віддам тобі пристіл твоєї матері.

САЛЬОМЕ

Не чую втоми я, четверовластнику.

ИРОДІЯДА

Ось бачите, якої вона думки про вас.

ИРОД

Принесіть мені — що я хочу — не знаю, так, пригадую собі.

ГОЛОС ЙОХАНААНА

Приблизив-бо-ся час, і що я предсказав був наспіло, мовить Господь, наш Бог. День, який благовістив я, настав.

ИРОДІЯДА

Кажі йому, хай змовкне, не хочу слухати його мови, він заєдно зневажає мене.

ИРОД

Нічого не казав він проти вас. А в тім, цеж дуже великий пророк.

ИРОДІЯДА

Ет, що! Не вірю я в пророків, хібаж може хто знати,

що станеться? Ніхто цього не знає, [а до того, він заодно обиджає мене.] Та, мені бачиться, що ви боїтеся його [так, я певна, що ви боїтеся його].

ИРОД

Я не боюся його. Я не боюся нікого.

ИРОДІЯДА

А все-ж таки ви боїтеся його. Бо, коли ні, то чому ж ви не віддаєте його жидам? Вони від шістьох місяців домагаються його.

ПЕРВИЙ ЖИД

Пане, дійсно, найкраще видайте його нам.

ИРОД

Досить об цім. Я вже вам раз сказав, що не віддам його. Це святий муж, який Господа бачив.

ПЕРВИЙ ЖИД

Неможливо, ніхто не бачив Бога. Ілія був останній, що Господа бачив. За наших часів Господь не являється нікому і тому така біда в нас.

ДРУГИЙ ЖИД

І це непевне, чи пророк Ілія дійсно Господа бачив. Це була тільки тінь Господня, яку він побачив.

ТРЕТІЙ ЖИД

Бог не скривається ніколи, він являється заєдно у всіх ділах, у доброму й у злому.

ЧЕТВЕРТИЙ ЖИД

Цього не можна казати, це дуже небезпечно, воно походить з Александрійської школи, де вчать грецької філософії. Тільки Греки погани, вони й необрізані ходять.

П'ЯТИЙ ЖИД

Ніколи неможливо знати, що Господь робить, бо тайні єсть дороги його. [Може це, що нам злим здається — добре, а що добрим — зле.] ніколи не можна знати, й тому треба у всім підчинитися йому. Бог дуже сильний, він рівночасно є слабих і сильних, він не щадить нікого.

ПЕРШІЙ ЖИД

Дійсно, страшний єсть Бог. Він торощить слабих і сильних, як зерно опихається в одній ступі. Але цей чоловік ніколи не бачив Бога. Ніхто від Ілії пророка не бачив Бога.

ПРОДІЯДА

Кажіть їм, щоб змовкли. Наскучили мені.

ПРОД

Все-ж таки єсть люди, які говорять, що він Ілія пророк.

ПЕРШИЙ НАЗОРЕЙ

Я певний, що він Ілія пророк.

ПЕРВИЙ ЖИД

Ні, ні, він не пророк Ілія.

ГОЛОС ЙОХАНААНА

Настав день, Господній день, і на верхівях чую ходу того, що буде Спасителем мира.

ИРОД

Що значить, спаситель мира?

ТИГЕЛЛІН

Це титул, який цісар носить.

ИРОД

Але цісар не йде у Юдею. Вчора достав я листи з Риму, в яких нема нічого про те. [А ви, Тигелліне, ви-ж були у Римі, чи чували що про це?

ТИГЕЛЛІН

Справді, пане, я нічого про це не чув. Я тільки з'ясував вам самий титул.

ИРОД

Цісар не може тут прибути, він страда на гостець,

кажуть у його ноги, мов у слона. І з державних причин, він не прибуде, бо втеряє Рим, хто покине його. Він не прибуде. Але-ж він пан, коли захоче—прибуде. Тільки не вірю я, щоб він прибув.]

ПЕРВИЙ НАЗОРЕЙ

Це не цісар, про кого говорить пророк!

ИРОД

Не цісар?

ПЕРВИЙ НАЗОРЕЙ

Ні, пане!

ИРОД

Про когож він балака?

ПЕРВИЙ НАЗОРЕЙ

Про Мессію, який явився.

ПЕРВИЙ ЖИД

Мессія не явився.

ПЕРВИЙ НАЗОРЕЙ

Він явився і скрізь чуда творить.

ИРОДІЯДА

Чуда, чуда! Я вже не вірю в чуда. Я вже їх бачила так много.

До пажса

Мое віяло.

ПЕРВИЙ НАЗОРЕЙ

Цей чоловік творить дійсні чуда: на одному весіллі, для приміру кажучи, в одному малому городі в Галилеї, він воду перемінив у вино. Казали мені це люди, які були при цьому. Пізніше двох навіжених, перед брамами Капернаума ісцілив, поклавши на їх руки.

ДРУГИЙ НАЗОРЕЙ

Ні, це були два сліпці, яких ісцілив він біля Капернаума.

ПЕРВИЙ НАЗОРЕЙ

Ні, це були навіжені, але й сліпих він теж уздоровив і на розмові з ангелами бачили його на одній горі.

САДДУКЕЙ

Нема ніяких ангелів.

ФАРИСЕЙ

Ангели єсть, тільки я не вірю, щоб його бачили на розмові з ними.

ПЕРВИЙ НАЗОРЕЙ

Багато народу бачило його, як з ангелами балакав.

САДДУКЕЙ

З ангелами — ні.

ИРОДІЯДА

Як отсі люди дратують мене, це-ж сущі дурні.

До паж

Ну, мов віяло?

ПАЖ

подає їй віяло

ИРОДІЯДА

Виглядаєте, як той що мріє, ви не повинні мріяти, ті що мріють — хорі.

Бе його віялом

ДРУГИЙ НАЗОРЕЙ

Так, а опісля він вчинив чудо з донькою Яіри.

ПЕРВИЙ НАЗОРЕЙ

Так, так, це певне, безперечно певне.

ИРОДІЯДА

Ці люди божевільні, вони забагато приглядаються місяцеві, кажіть їм, щоб замовкли.

ИРОД

Що це за чудо було з донькою Яіри?

ПЕРВИЙ НАЗОРЕЙ

Померла була донька Яїри, а він її з мертвих підняв.

ИРОД

Він може вмерлих воскрешати?

ПЕРВИЙ НАЗОРЕЙ

Так, пане, він воскрешає умерших.

ИРОД

Не хочу, щоби він це робив, наказую йому, не дозволяю воскрешати вмерлих. Треба його знайти і сказати йому, що я заборонюю йому вмерлим життя вертати. Де він тепер, цей муж?

ДРУГИЙ НАЗОРЕЙ

Пане, він всюди живе, але це дуже трудно знайти його.

ПЕРВИЙ НАЗОРЕЙ

Він тепер, мабуть, в Самарії.

ПЕРВИЙ ЖИД

З того й бачити мож, що не Мессія він, бо до Самаритян ніколи не прийде Мессія. Вони прокляті, вони ніяких жертв не приносять в святині.

ДРУГИЙ НАЗОРЕЙ

Недавно тому він Самарію кинув. Думаю, що він тепер біля Єрусалиму.

ПЕРВИЙ НАЗОРЕЙ

О ні, його там нема, я саме приходжу з Єрусалиму. Від двох місяців там про його й не чути.

ИРОД

Якби воно й не було, треба знайти його й сказати, що я не дозволяю, щоб він вмерлих до життя будив. Воду в вино перемінати, навіжених і сліпих виздоровлювати! це йому вільно, коли хоче. Лічення навіжених вважаю навіть корисним ділом. Але вмерлих знова живими робити, він не може, це було-би страшно, коли-б мерці знова вернули.

ГОЛОС ЙОХАНААНА

Наложниця, повія, Вавилону донька, з золотими очима під лискучими повіками! Так каже Бог, наш пан, і піде товпа на неї і підніме каміння і вкаменує її.

ИРОДИЯДА

Велить-же йому, хай втихне!

ГОЛОС ЙОХАНААНА

Вожди господні — велить її пробити мечами, велить її роздавити щитами!

Соромно!

[ИРОДІЯДА

ГОЛОС ЙОХАНААНА

Так хочу я відняти злочини землі, щоб жахалися усі жінки наслідувати злочини цієї жінки!]

ИРОДІЯДА

Чуєте, що він про мене балака. Хіба-ж дозволите ви, щоб він обиджав вашу жінку!

ИРОД

Але-ж імені вашого він не назвав!

ИРОДІЯДА

Хоч-би й ні; так ви знаєте, що він заєдно обиджав мене, а я ваша жінка. Хіба-ж не так?

ИРОД

Так, дорога й шановна, Иродіядо. Ви моя подруга, а передше були ви жінкою мого брата!

ИРОДІЯДА

Ви мене пірвали від його.

ИРОД

Так, бо я був сильніший; та не говорім про це. [Не хочу про це говорити. Тому то й пророк сказав свої

грізні слова. З тої причини може ще врешті дійти до нещастя! Тож цить про це!] Високодостойна Иродіядо, ми забуваємо про своїх гостей! Наливай мені, моя кохана, [налийте мені отсі величні чарки, отсі із срібла і ці великі із скла.] То за здоровля цісаря! Ту є Римляни, то-ж годитея випити за здоровля цісаря!

УСІ

Цезар! Цезар!

[ИРОД

Чи не бачите, яка бліда ваша доня?

ИРОДІЯДА

Що вам до цього, чи бліда вона, чи ні?

ИРОД

Ніколи не бачив я її такою блідою.

ИРОДІЯДА

Не дивіться заєдно на неї!

ГОЛОС ЙОХАНААНА

Прийде день, коли сонце зробиться чорне, як волосінна одежа покути, місяць буде як кров, а зорі упадуть на землю, мов незрілі смокви, що із дерева падуть і прийде страх на царів землі.

ИРОДІЯДА

Га-га! Хотіла-б я бачити цей день, про який він плете,

коли місяць стане як кров, а зорі посиплються, мов смокви. Як п'яний балака цей пророк! Але звуку голосу його я не годна терпіти; противний мені його голос! Кажіть йому хай втихне.

ИРОД

Ні, хоч я і не розумію його, а все-ж таки, у тому, що він каже, мабуть єсть знак якийсь!

ИРОДІЯДА

Я не вірю в знаки. Він балака, як п'яний.

ИРОД

А може він упився вином господнім?

ИРОДІЯДА

Що це за вино? З якої винниці воно і в якій тискарні толочать його?

ИРОД

приглядається від тепер заєдно до Сальоме

Тігелліне, чи тоді, як ви останнього разу були в Римі, цісар говорив з вами про —

ТИГЕЛЛІН

Про що, пане?

ИРОД

Про що? — я питався вас, правда? Але я забув, що я хотів знати.

ИРОДІЯДА

Ви тепер знову приглядаєтеся до моєї доньки, а я вам уже раз казала, не приглядайтеся ви.

ИРОД

Ви заєдно те саме балакаєте.

ИРОДІЯДА

І ще раз вам кажу.

ИРОД

А віднова святині, про яку так багато говорилося? Чи буде що з того? Чи правда це, що пропала занавіса від святої святих?

ИРОДІЯДА

Та-ж ви сами її забрали, не знаєте, що сами говорите. Не хочу тут довше оставатися, ходім з-відтіть.

ИРОД

Танцюй для мене, Сальоме.

САЛЬОМЕ

Не можу танцювати, четверовластнику.

ИРОД

Сальоме, донько Иродіяди, танцюй для мене.

ПРОДІЯДА

Лишіть її.

ПРОД

Приказую вам танцювати.

САЛЬОМЕ

Я не годна танцювати, четверовластнику.

ПРОДІЯДА

сміючись

Бачите, як вона вас слухається!

ПРОД

Що мені до того, чи гуляє вона, чи ні? Це мені байдуже, але нинішнього вечора я такий щасливий, такий щасливий, як ніколи не був.

ПЕРШИЙ ЖОВНІР

Четверовластник нині похмуро виглядає, хіба-ж не похмурий він?

ПРОД

Чому-ж би мені й не бути щасливим? Цісар, пан цілого світа, усього пан, любить дуже мене. Він мені отсе прислав дорогоцінні дарунки й обіцяв мені, що покличе в Рим короля Каппадокії, ворога мого; може розпне його; бо він може усе зробити, що тільки захоче; він-

же пан. Тому то й маю я право бути щасливим і я є щасливий. Ще ніколи не був я такий щасливий. Нічо у світі не pomoже помішати мoйого вдоволення.

ГОЛОС ЙОХАНААНА

Засяде він на своєму пристолі, у пурпур і багрянцю одітий. А в руці своїй держатиме золоту посуду повну злочинів. І ангел убіє його, а хроби зжеруть його.

ИРОДІЯДА

з глумом

Чуєте, що він балака про вас, зжеруть вас хроби.

ИРОД

Він не про мене балака. Він ніколи не балакає про мене, він балакає про короля Каппадокії, про ворога мoйого, то його зжеруть хроби. [Ніколи цей пророк проти мене не балакав, тільки раз, тоді, як я жінку брата мoйого взяв за жінку собі. Може він і добре казав, бо дійсно, ви безплідні.

ИРОДІЯДА

Хто, я безплідна? І це говорите ви, ви що заєдно приглядаєтеся до моєї доньки, ви що, хочете зневолити її, що-б танцювала для вашої прихоті! Це дійсно глупість щось таке говорити. Я-ж уже мала дитину. Але ви не сплудили досі ані одної дитини, навіть з жадною із ваших рабинь. Це ви безплідні, не я!

ИРОД

Мовчіть! Кажу вам, що ви безплідні. Ви мені не привели дитини й тому пророк зове подружжя наше кровосумішним подружжям, подружжям нещастя — і я боюся, що він правду каже. — Певно, що правду! Але тепер не пора про це говорити,] тепер хочу я щасливим бути і я дійсно щасливий, бо нічого, нічого не бракує мені.

ИРОДІЯДА

Тішуся, що ви нинішнього вечора в такому доброму настрої. Це не ваш звичай. Але вже пізно, ходім, [не забувайте, що всі ми зі сходом сонця маємо їхати на лови. Треба-ж послові цісаря віддати належну честь. Хіба ні?

ДРУГИЙ ЖОВНІР

Який нині четверовластник похмурий.

ПЕРШИЙ ЖОВНІР

Так, він похмурий нині.]

ИРОД

Сальоме, Сальоме, танцюй для мене. Прошу тебе, танцюй для мене, я такий сумний нинішнього вечора, такий дуже сумний. Ідучи тут посовгнувся я на крові, а це поганий знак, [також чув я — добре чув — шум крил в повітрі, велитенських крил. Не знаю, що це значить, мені так сумно нині, ходи, танцюй, Сальоме, прошу тебе.

Коли це зробиш, можеш прохати в мене, чого захочеш, — я дам тобі]. Танцюй, Сальоме, танцюй, я дам тобі, чого тільки захочеш, хоч-би це була половина мого царства.

САЛЬОМЕ

встаючи

Дасте мені усе, чого я забажаю, четверовластнику?

ИРОДІЯДА

Не танцюй, дочко.

ИРОД

Усе, хоч-би це була половина мого царства.

САЛЬОМЕ

Присягнете, четверовластнику?

ИРОД

Присягаю, Сальоме.

ИРОДІЯДА

Дочко моя, не танцюй!

САЛЬОМЕ

На що присягнете ви, четверовластнику?

ИРОД

На моє життя, корону, на моїх богів! Чого забажаєш,

дам тобі, хоч-би це була половина мого царства, як що ти тільки гулятимеш. Ах, Сальоме, Сальоме, за-танцюй мені.

САЛЬОМЕ

Ви присягнули мені, четверовластнику.

ИРОД

Я присяг тобі, Сальоме.

САЛЬОМЕ

Чого-б я не бажала у вас, хоч-би була це половина царства?

ИРОДІЯДА

Не танцюй, моя дочко.

ИРОД

Навіть, хоч-би це була половина мого царства. А яка з тебе буде гарна королева, коли тобі подобається зажадати половину мого королівства, Правда з неї буде дуже гарна королева? — А-а! як тут зимно, віє холодний вітер, чую його! І знова чую, як шумять крила в повітрі, немов-би якийсь великий чорний птах летів понад терасою. Чому я жахаюся побачити його, того птаха? Який страшний цей шум його крил, який страшний вітер навівають вони, це студений вітер — але ні, тут не зимно, навпаки, дуже тепло, за тепло, лийте мені воду на руки. *(Невольники підбігають.)* Дайте мені

снігу, зніміть з мене плащ, скоро, скоро, знімайте плащ — ні, лишіть його. Мій вінок болить мене, рожевий вінок. Квіти, мов жар, вони палять моє чоло. *(Зриває вінок з голови й кидає його на стіл.)* Га, врешті відітхнув я, які-ж це червоні листки, вони виглядають, мов кров на білій скатерті. Та годі, не треба скрізь підбирати символів. Це робить життя неможливим. Краще було-би сказати, що кров така гарна, як рожі. [було-би краще так сказати] — але не говорім про це, Тенер я щасливий, [дуже щасливий. І маю до цього право, що, ні? Прецінь ваша донька затанцює мені.] Сальоме, ти будеш танцювати, ти обіцяла мені.

ПРОДІЯДА

Не хочу, щоб вона танцювала.

САЛЬОМЕ

Буду танцювати для вас, четверовластнику.

Дає знак невольницям, ті йдуть в-гору по сходах

ПРОД

Чуєте, що ваша донька каже,? вона танцюватиме для мене. [Ви добре зробите, коли танцювати мете для мене, а опісля не забудьте жадати від мене, чого тільки захочете.] Чого забажаєте, дам вам, хоч-би це була половина могого королівства. Я вам це під присягою обіцяв, ні?

САЛЬОМЕ

Ви присягли, четверовластнику.

ИРОД

Я ніколи не ламаю слова. Я [не з тих, що ламають слово, я не можу брехати, я] єсть невольник мого слова, а мове слово, це королівське слово. [Каппадокійський король заєдно бреше, але він не є правдивий король. Це трус. Він мені винен гроші й не хоче віддати. Навіть мого посла обидив, дуже обидливі слова сказав йому. Та цісар велить його на хресті разпяти, коли він покажеться в Римі, я певний, що цісар це зробить. Як ні, то його живцем з'їдять хроби. Це предсказав пророк.] А тепер, чого-ж ти ждеш, Сальоме?

САЛЬОМЕ

Жду, щоб невольниці принесли мені пахоці і сім серпанків, та щоб зняли сандали з моїх ніг.

НЕВОЛЬНИЦІ

вертають з пахоцями й семи серпанками; вони скидають з Сальоме сандали й верхню одіж і окутують ї серпанком

ИРОД

Будеш танцювати босоніж? Га, це добре, справді добре! Ноги твої будуть мов голуби білі, мов білі квітки, що тріпочуться на дереві — та ні, вона танцюватиме на крові, бо на долівці розлита кров! Не хочу, щоб вона гуляла на крові. Це був-би злий знак.

ПРОДІЯДА

Чого ви тим клопочетеся, чи вона на крові гулятиме,
чи ні. Пролили ви її не-мало. —

ПРОД

Чого я тим клопочуся? Га, гляньте на місяць! Хіба-ж
він не зачервенився, як кров? Га, пророк це сказав.
[Правда, він це сказав? Ви це теж чули? Місяць
зробився червоний, як кров,] не бачите?

ПРОДІЯДА

з насмішкою

Справді, я це бачу, і бачу, як зорі падуть, мов зрілі
фиги. І сонце робиться чорне, мов одежа покути і страх
проймає королів світа. Видно це, і хоч раз правду
сказав пророк, що страх проймає земних царів! Але
ходім-те звідти, ви хорі, а в Римі розказуватимуть,
що ви божевільні. Кажу вам, ходім звідтіля геть!

ГОЛОС ЙОХАНААНА

Хто це надходить з Едому, надходить з Бозри, в пур-
пуровій одежі, в пишній блискучій одежі, такий всесиль-
ний? Чому твоя одежа пурпуром червлена?

ПРОДІЯДА

Позвольте нам відійти, голос цього чоловіка бентежить
нас до-краю. Не хочу, щоб моя донька гуляла [коли

він між тим так гукає! Не хочу, щоб вона гуляла, коли ви так приглядаєтеся до неї, одним словом, я не хочу, щоб вона танцювала].

ПРОД

Сидіть спокійно, моя подруго, королево, це на нічо не здасться, я не піду, поки вона не затанцює. Танцюй, Сальоме, танцюй задля мене!

ПРОДІЯДА

Не танцюй, моя дочко!

САЛЬОМЕ

Я готова, четверовластнику.

МУЗИКИ

починають грати

НЕВОЛЬНИЦІ

півколесом оточують Сальоме, співають монотонну мелодію під музику, плещуть жваво в долоні і вигукують в-голос, коли Сальоме закрутиться, мов фуркало.

САЛЬОМЕ

танцює танець семи серпанків і паде на кінці без ослон до ніг Прода

ИРОД

Га, це пишно, пишно! Дивіться, як вона для мене танцює, ваша донька. Ходи до мене, Сальоме, хай заплачу тобі. Я добре плачу танечницям, і добре заплачу тобі; дам тобі усе, чого забажаєш. Що хочеш, кажи?

САЛЬОМЕ

клячучи

Хочу, щоб мені на срібній мисці принесли —

ИРОД

сміючись

На срібній мисці, певно, що на срібній мисці. Вона захоплююча, що? ні? Що-ж тобі мають принести на срібній мисці, дорога й гарна, Сальоме, найгарнійша з усіх дівчат Юдеї, що тобі мають принести на срібній мисці? Кажи, хай буде, що хоче, а принесуть тобі; мої скарби належать до тебе, щож це таке, Сальоме?

САЛЬОМЕ

встаючи

Голову Йоханаана.

НЕВОЛЬНИЦІ

накидають плащ на Сальоме

ИРОДІЯДА

Га, ти добре сказала, моя дочко!

ИРОД

встаючи

Ні, ні!

[ИРОДІЯДА

Ти добре сказала, моя дочко!]

ИРОД

Ні, Сальоме, ні, ти того не можеш жадати. Не слухай своєї матері; вона тобі заєдно зле радить, тому не слухай ти її.

САЛЬОМЕ

Я не слухаю моєї матері. Для мого власного задовілля жадаю я на срібному підносі голови Йоханаана. Ви присягали мені, Ироде, не забувайте, що ви присягали мені!

ИРОД

Знаю, богами своїми я клявся, знаю це добре. Але, прошу я тебе, жадай чого иншого від мене, хочби половину царства мойого, а дам тобі. Тільки, чого ти тепер хотіла від мене, не жадай, ні!

САЛЬОМЕ

Жадаю від вас голови Йоханаана.

ПРОД

Ні, ні, я не хочу.

САЛЬОМЕ

Ви присягали, четверовластнику.

ПРОДІЯДА

Так, ви присягали, кождий це чув, ви перед усіми присягали.

ПРОД

Мовчіть, я не говорю до вас.

ПРОДІЯДА

Добре робить моя донька, що жадає голови цього чоловіка. Він обиджав мене, огидні речі говорив про мене. Видно, як вона дорожить своєю матір'ю, тож не уступай, не уступай, дочко, він присягав, присягав.

ПРОД

Мовчіть, не говоріть до мене. Гляди, Сальоме, треба умною бути, правда, умною годиться бути? Я ніколи не був твердим для тебе, завсіді любив тебе, може й за багато любив. Це страшно, це жахливо чогось такого жадати від мене і я не вірю, щоб ти цього справді жадала. Відтята голова, це щось огидного, правда? Дівчина не повинна на неї дивитися. Яке задовілля може вона

тобі зробити? Ніякого. Ні, ні! ти цього від мене не можеш жадати; послухай мене ще хвилиночку. Я маю ізмарагд, великий, круглий, любимець цісаря прислав мені його. Коли подивишся у його, побачиш речі, які в далекій будучности стануться. Сам цісар вбірає такий камінь, коли до цирку йде. Тільки мій більший, куди більший, це найбільший ізмарагд на цілому світі. Хочеш його мати, що? Жадай його, дістанеш.

САЛЬОМЕ

Жадаю голови Йоханаана.

ИРОД

Слухай мене, ти не чуєш, дай най же я раз промовлю до тебе, Сальоме.

САЛЬОМЕ

Голова Йоханаана!

ИРОД

Ні, ні, ти її не хочеш, ти тільки так кажеш, щоб мені прикрість зробити за це, що я цілий вечір приглядався до тебе. Так, признаюся, твоя краса неволила мене, страшно неволила мене, і я за багато приглядався до тебе, але більше не робитиму цього. [Ані на предмети, ані на людей не треба так дивитися, тільки в дзеркалі, бо дзеркало показує нам лиш їхні подоби.] — Ах, вина,

маю прагніння. — Сальоме, будьмо приятелями. Гляди, що я це хотів сказати, що це було — так, пригадую собі, [Сальоме, ні, приближися ти до мене, а то не чутимеш моїх слів!] Сальоме, ти знаєш мої білі пави, що похочають у городі між міртами й кипариссами. [Золоті у їх клюви й зеренця теж золоті, які вони їдять, а ноги їх, мов пурпур червені. Йде дощ, коли вони кричать, а як свої колеса розпустять, місяць стоїть на небі. По двох і по двоє мандрують вони між кипариссами, а за кожним невольник стежить. Часом літають вони понад дерева, то знов тихо лежать на мураві і біля ставів.] Жаден король на цілому світі не має таких дивних птахів, навіть сам цісар. Гляди, пядесять отсих павів буде твоїх, вони усе ходитимуть за тобою, а ти посеред них будеш, ніби місяць у великій блискучій хмарі — всі вони будуть твої, тільки сотню їх маю [і на цілому світі нема короля, котрий мав-би такі пави, як ці.] а прецінь я тобі їх дам, усі. Тільки увільни мене від слова, і не жадай того, що сказала. *(Піс чарку вина.)*

САЛЬОМЕ

Дайте мені голову Йоханаана.

ПРОДІЯДА

Добре кажеш, моя дочко! А ви робитеся смішним із своїми павами.

ПРОД

Тихо будьте, а то кричете заєдно, як драпежливий птах.

Ви! — не гарно так кричати. Ваш голос томить мене. Тихо, кажу я вам! Сальоме, подумай, що це ти зробила! Може цей чоловік від Бога йде, так я певний, що він від Бога йде; це святий муж. Палець Божий доторкнувся до його. Його устами Господь говорить, говорить страшно. В палаті й на пустині Господь єсть заєдно при йому. Це можливе. Чи певно, цього ніхто не знає, але можливо, що Бог за ним і біля його. Умре він, може лихо статися зо мною. [Бо він предсказав, що того-ж дня, коли він умре, на когось упаде нещастя. А він тільки мене міг мати на думці. Подумай, що я по крові посовгнувся, коли входив сюди. А даліше чув я шум крил у повітрі, — ніби били величезні крила. Це лихі знаки! А певно, що було їх більше, тільки я не помітив усіх. Но, Сальоме, прецінь ти не хочеш, щоб зо мною лихо приключилося?] Того ти не хочеш, послухай мене лиш дальше.

САЛЬОМЕ

Дайте мені голову Йоханаана.

ІРОД

Бачиш, ти не слухаєш мене. Успокійся, гляди, я зівсім спокійний. Слухай мене: тут у мене схована дорогоцінна прикраса, якої навіть твоя мати ніколи не бачила, незвичайна прикраса. Маю нашийник з чотирох шнурків перел [, казала-б ти місяці, нанизані на срібному промінні, на золотих тоненьких нитках. Носила їх колись

одна королева на грудях, мов із слоневої кости. Коли ти їх вбіреш, будеш така гарна, мов королева]. Маю я аметисти [такі темні, як вино, одні, а другі червоні, мов вино змішане з водою]. Маю топази жовті, мов очі тигрів [, і червоні топази як голубині очі, і зелені, мов очі котів. Маю опалі, що сяють холодним світлом, що ум настроюють сумно й жахаються ночі. Маю онікси, мов яблука очні в [умерлої жінки. Селеніти маю, що міняється, як змінється місяць і бліднуть, коли світить сонце.] Маю сафіри, [великі як яйці і] як сині квіти такі сині, [хвилюється в них море, а місяць ніколи не турбує синяви їх хвиль. Хризоліти маю і берілі, хризопазі й рубіни, сардонікси й гіякінтове каміння і халькідоніти, усіх їх дам тобі і куплю ще багато других річий. Король Індії прислав мені саме чотири віяла з пер папагаїв, а король Нубії бдяг із штровусових пер. Маю хрусталь, якого жінкам не вільно оглядати, а молоді муштини можуть що йно тоді дивитися на його, коли їх висічуть різками. В перломутровій коробці маю три величаві туркуси, коли їх носиш на чолі, можеш бачити речі, котрих нема, а коли в руці, то можеш жінок безплідними робити.] Безмежну вартість мають вони, їх годі заплатити. [Та це ще не все. В шкатулці з гебанового дерева лежать у мене дві чарки з янтару, мов два золоті яблука. Коли ворог налле в них отруї, стануть, мов із срібла. В шкатулці, вилоненій янтарем, маю сандали, склом підбиті; плащі маю з країни Серерів і нараменники з карбункулами, які дістав я

з города Еуфрата] — кажи, чого хочеш, Сальоме, кажи, чого бажаєш, а я дам тобі. Усе віддам тобі, [що хочеш, лиш одного ні. Хочу дати тобі усе, крім одного життя]. Архисвященника плащ можеш мати, навіть занавіс із святая-святих!

ЖИДИ

З обуренням

О! О!

САЛЬОМЕ

Дай мені голову Йоханаана.

ИРОД

Паде на своє кресло

Хто їй дасть, чого вона хоче? Вона суца дитина своєї матери.

ПЕРВИЙ ЖОВНІР

Підходить

ИРОДІЯДА

Знімає перстень з руки четверовластника й дає його жовнірови, котрий сейчас передає цей перстень кату

КАТ

Здрігається

ИРОД

Хто взяв мій перстень? Прецінь я мав перстень на правій руці. Хто випив моє вино? Прецінь у моїй чаші було вино. Вона була налита вином і його хтось випив. О, я певний, що на когось нещастя упаде.

КАТ

Сходить в цистерну. Чути бренькіт кайдан і луск дверей

ИРОД

Пощо-ж давав я слово? Ніколи король не повинен давати слова; [страшно коли він його додержить і не менше страшно, коли не додержить —

ПРОДІЯДА

Мені здається, що моя донька добре зробила.

ИРОД

Я певний, що станеться ще якесь нещастя.

САЛЬОМЕ

Нахилюється над беріг цистерни й наслухає

Нічо не чути, я нічого не чую, чому цей чоловік не кричить? Коли-б хто прийшов, щоби мене вбити, то я кричала-б і боронилає-би, не давалася-б... бий його, кате, вбий, кажу тобі — нічого не чую — страшливе

мовчання. Ах! Щось упало на землю. Я чула, як щось упало. Він боявся, невольник, і певно випустив меч із рук. Він не зважиться його вбити. Він трус, цей раб, треба післати жовнірів. *(Звертається до пажа Иродіяди й каже до його.)* Ходи тут. Прецінь ти був другом того мерця, що? ні? Ще не досить мерців. Кажі жовнірам, щоб зійшли туди й принесли мені, чого я жадала, що приобіцяв мені четверовластник і що моє єсть.

ПАЖ

Подається

САЛЬОМЕ

Звертається до жовнірів

Жовніри, зійдіть у діл і принесіть мені голову цього чоловіка.

ЖОВНІРИ

Подаються

САЛЬОМЕ

Четверовластнику, четверовластнику, веліть своїм жовнірам, щоб принесли мені голову Йоханаана! *(Велика чорна рука ката, простягається з цистерни з головою Йоханаана на срібній мисці. Сальоме бере її, Ирод ховає свою голову в плащ, Иродіяда всміхається і холодиться віялом. Назарейці клякають і моляться.)*
А! Ти не хотів мені дати своїх уст до поцілуя, Йоханаане,

а тепер я їх цілуватиму, кусати му їх, мов зрілий овоч. Так, тепер я цілуватиму твої уста, Йоханаане. [Хіба-ж не казала я тобі, що цілуватиму їх?] Та чому ти не дивишся на мене, Йоханаане? Твої очи, що перше були такі барвисті й повні зневаги, замкнулися тепер; чого замкнулися вони? [Відчини їх! Підними свої повіки, Йоханаане. Чому не дивишся на мене, Йоханаане, не вжеж боїшся ти мене?] А твій язик, [що мов змія їддю плював, мовчить тепер, Йоханаане,] та червона змія, що сичала на мене. Хіба-ж не дивно це? Як воно сталося, що отся мертва змія тепер не ворухнеться? — зневажив ти мене, Йоханаане, відтрутив, обидливі слова говорив мені, [мов з вуличницею поведився зі мною,] з Сальомою, дочкою Иродіяди, з княжною Юдеї. А тепер, я ще живу, Йоханаане, а ти мертвий, і голова твоя єсть власністю моєю; можу з нею робити, що схочу. Можу і кинути псам й птахам небесним дати — а-а, Йоханаане, Йоханаане, ти був самотній чоловік, котрого я досі любила. Іншими бридилася я, [а ти був гарний. Тіло твоє було, мов стовп із сллової кости на срібній підставі, мов горбд, повний винних гроздів і лілій сріблстих, мов вежа срібна, прибрана щитами із сллової кости. Нічо на світі не було таке біле, як твоє тіло і нічо не було таке чорне, як твоє волосся і нічо на світі не було таке червоне, як твої уста. Твій голос був, мов жертвенна чаша, що коштовні пахощі розливає, і коли я на тебе гляділа, грала мені чарівна музика.] Ах, чому-ж ти не приглянувся до мене, Йоханаане. [Руками своїми й

лихословленнями своїми закрив ти обличчя своє переді мною. Перед своїми очима держав ти заслону того, що хоче глядіти на свого бога. Тепер ти бачив його, Йоханаане, а мене, мене — ти не бачив ніколи. Коли-б побачив був — полюбив-би мене. Ах, як я тебе кохала! І ще я кохаю тебе, Йоханаане, тебе одного, я спрагнена твоєї краси і голодна твого кохання. І ані вино, ні овочі не годні мого прагніння втулити. Що ж робить мені тепер, Йоханаане? Ні ріки, ні ніякі води не вгасять моєї любови. Була я князівня — а ти зневажив мене, була я дівчина — ти жінкою зробив мене — чистою була я — ти огонь влив у жили мої.] Ах, чому ж ти не приглянувся до мене, Йоханаане? Ти полюбив-би був мене. Знаю, певно знаю, що так, бо тайна любови сильніша єсть від тайни смерти. Тільки любов побачити треба.

ИРОД

Огидна, ваша донька, огидна. Що вона зробила, це сущий злочин, великий злочин перед невідомим богом.

ИРОДІЯДА

Хвалю вчинок доньки моєї і хочу тепер остатися тут.

ИРОД

Встаючи

[Так говорить кровосумішна жінка. Ходіть, я тут не хочу оставатися довше, ходіть, кажу я вам, я знаю, що

наближається горе.] Манассе, Ізашаре, Озіе, погасіть смолоскипи, я не хочу нічого бачити й не хочу, щоб мене бачило що. Погасіть смолоскипи, сховайте місяць, сховайте зорі, сховаймо себе в нашій палаті, Иродіядо, бо страх обгортає мене. *(Всі встають і йдуть крізь портал по сходах у палату.)*

НЕВОЛЬНИКИ

Гасять смолоскипи, зорі меркнуть, велика хмара закриває місяць, на сцені робиться зівсім темно.

ЧЕТВЕРОВЛАСТНИК

Підіймається по сходах

ГОЛОС САЛЬОМЕ

Тепер поцілувала я твої уста, Йоханаане, поцілувала. Гореч на них була. Гореч крові, чи гореч любови? Кажуть, що любов гірка, — та воно байдужé, байдужé мені, я поцілувала твої уста, Йоханаане, я поцілувала їх! *(Промінь місяця осяює Сальоме.)*

ИРОД

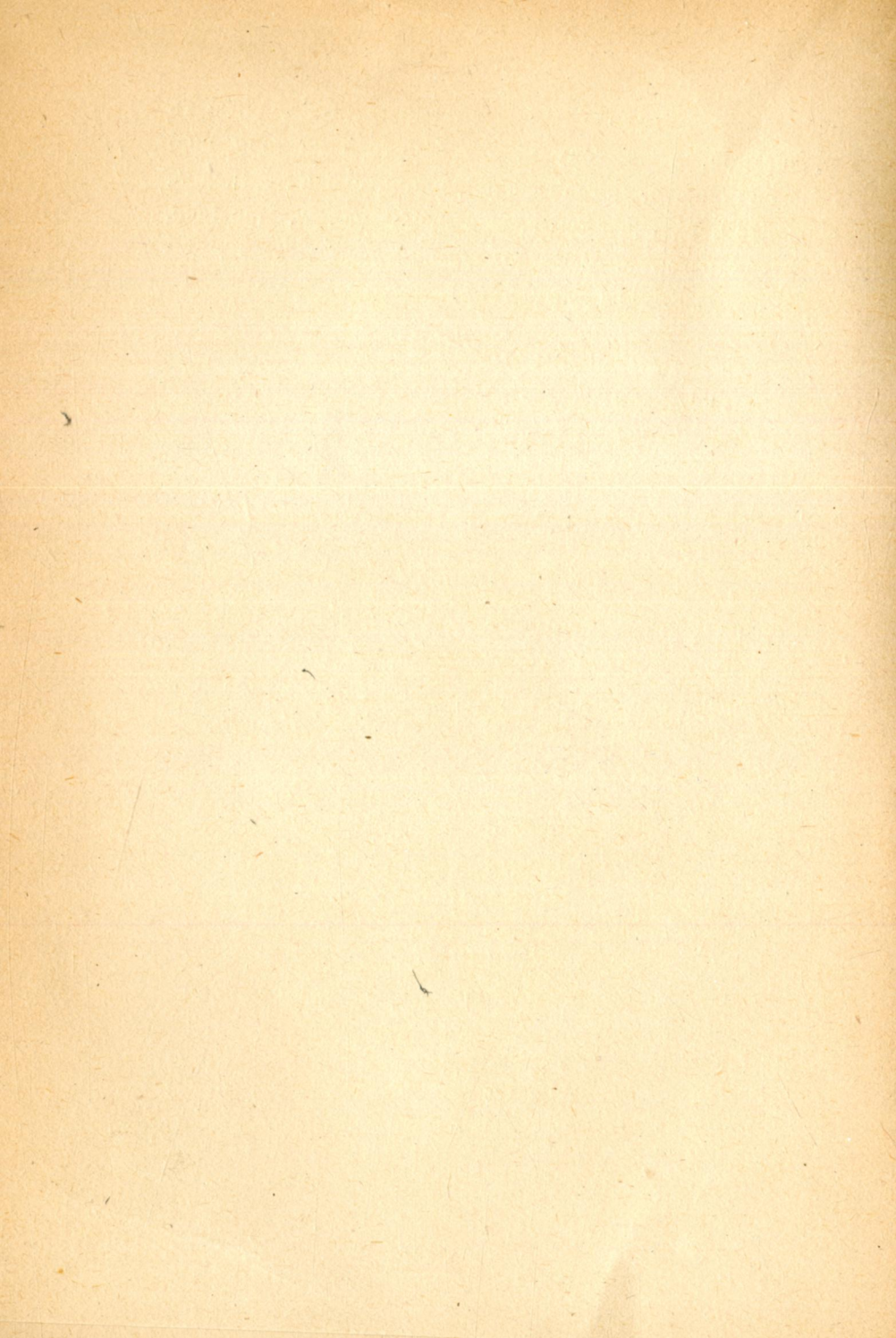
Обертається і бачить її

Вбийте цю жінку!

ЖОВНІРИ

Кидаються і розторошують Сальоме щитами.

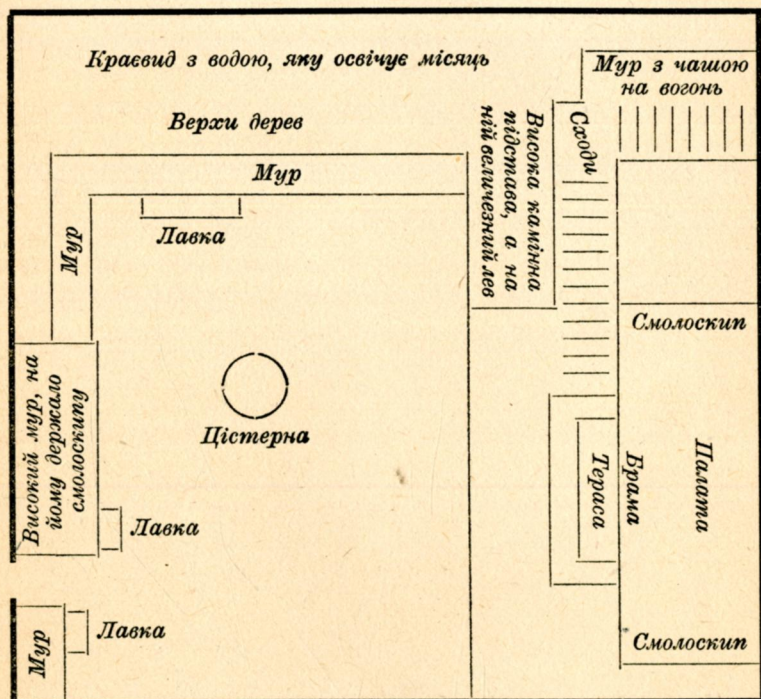

ДОДАТОК.

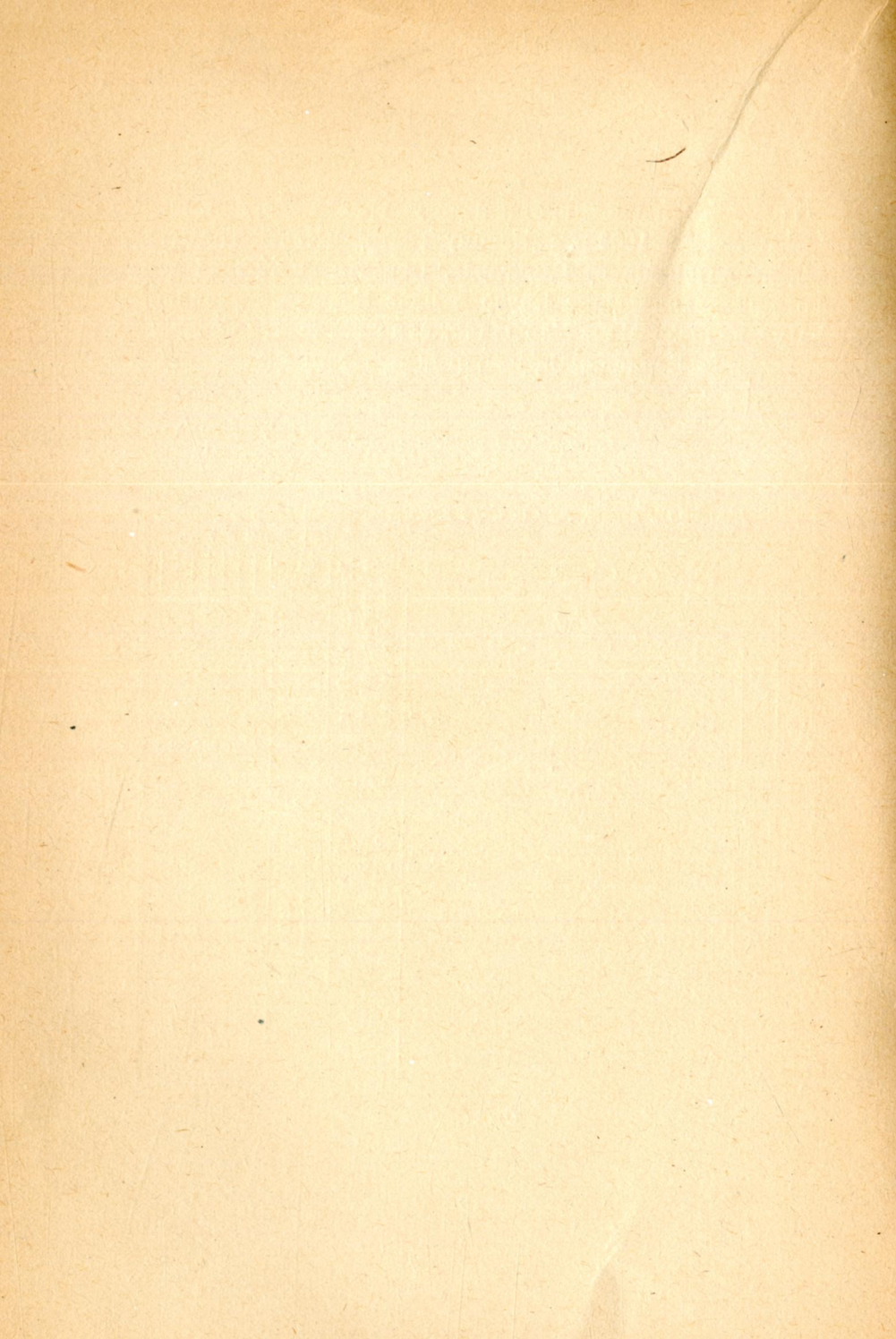
ДРЕВНОСТИ

Драму „Сальоме“ виставлено у-перше в Берліні, дня 29 вересня 1903 р. в „Новому Театрі“ (Neues Theater) під проводом Макса Райнгарда. Проекти костюмів і декорацій робили Макс Крузе й Люїс Корінтг. Музичний вступ написав Макс Маршалък, супровід тексту Фрідріх Берманн. Сцена виглядала так:

Синє небо, зорями вкритє.

Орхестр.

ПІСЛЯ цього, як Юдея була прилучена до римської імперії (коло 10 року по Христовім різдві), Август і його наслідники оставили за родиною Ирода деякі дрібні держави. Одною з них була область Панаї, на північний схід від Юдеї, другою Галилея і Перея, дані Аргустом умному, честилюбному й вірному Римлянам Антипі, який себе звичайно звав Иродом. Він мав титул тетрарха (четверовластника), і оснував городи Діокесарію й Тиверіяду.

В Єрусалимі влюбився Ирод Антипа в жінку свого брата (по батькови), що походила теж з династії Иродів, красавицю Иродіяду, намовив її, щоб покинула мужа й віддалася за його.

Це й сталося. Народ вважав таке подружжя кровосумішкою і глядів поганим оком на його.

Перша жінка Ирода, арабська княжна, вернула до свого батька й намовила його до війни з невїрним зятем.

Пророк Йоан різкими словами озивався про грішне Иродове подружжя. За це його зловлено й увязнено. На прохання гарної дочки Иродіядової, Сальоме, Ирод велів йому стяти голову.

За цїсаря Калігулі, свояк Ирода Антипи, Ирод Агріппа обвинуватив його в Римі. Антипу заслано з Иродіадою в Галлію, де вони й померли.

(Всемирна історія Г. Вебера, т. IV, I. ч.)

* * *

ЄВАНГЕЛІЯ ВІД СВВ. ЛУКИ, ГОЛОВА 3.

1. У п'ятнадцятий же рік правлення Тиверія кесаря, як був ігемоном Понтийський Пилат в Юдеї, а четверовластником у Галилеї Ирод, Филип же, брат його, четверовластником в Ітуреї і Трахонській землі, а Лисаний четверовластником в Авиліні,

2. за архиереїв Анни та Каяфи, стало ся слово Боже до Йоана, Захарійного сина, у пустині.

3. І ходив він по всій околиці Йорданській, проповідуючи хрещенне покаяння на прощення гріхів,

4. як писано в книзі словес Ісаї пророка, глаголючого: Голос покликуючого в пустині: Приготовте дорогу Господню, правими робіть стежки Його.

5. Всяка долина нехай заповниться, і всяка гора і горб принизиться, і крива нехай буде права, й грудністі нехай будуть дорогами рівними;

6. і побачить усяке тіло спасенне Боже.

7. Говорив тоді до людей, що вийшли охреститись від него: Кодло гадюче, хто остеріг вас, щоб утікали від настаючого гніва?

8. Принесіть же овощ достойний покаяння, і не починайте казати самі собі: В нас отець Авраам; глаголю бо вам: Що зможе Бог з каміння сього підняти дітей Авраамові.

9. Вже-ж і сокира коло корення дерева лежить; тим кожне дерево, що не дає доброго овощу, зрубують та й в огонь кидають.

10. І питав його народ, кажучи: Щож оце робитимем?

11. Озався-ж і каже їм: Хто має дві одежини, нехай наділить немаючого; й хто має харч, нехай так само робить.

12. Прийшли-ж і митники хреститись, і промовили до него: Учителю, що нам робити?

13. Він же каже до них: Нічого більш над те, що звелено вам, не вимагайте.

14. Питали-ж його й воїни, кажучи: А нам що робити? І рече до них: Нікому не робіть насилля, ані обвинувачуйте криво, і вдовольняйтесь платою вашою.

15. Як же були в непевності люде, і всі говорили в серці своїм про Йоана, чи не Христос він,

16. озвавсь Йоан до всіх, глаголючи: Я водою хрещу вас; ійде-ж потужніший від мене, котрому недостоєн я розв'язати ременя обува Його: Той хрестити ме вас Духом святим і огнем;

17. котрого лопата в руці Його, й перечистить тік свій, і збере пшеницю в клюню свою, а полову спалить огнем невгасаючим.

18. І багато иншого, навчаючи, благовіствував людям.

19. Ирод же четверовластник, докорений від него за Иродияду, жінку Филипа, брата свого, і за все, що коїв лихого Ирод,

20. додав ще й се до всього, й запер Йоана в темниці.

* * *

ЄВАНГЕЛИЯ ВІД СВ. МАТТЕЯ, ГОЛОВА 14.

3. Бо Ирод піймав був Йоана, звязав його, і вкинув у темницю за Иродияду, жінку брата свого Филипа.

4. Бо казав йому Йоан: Не годить ся тобі мати її.

5. І, хотів його стратити, та опасувався народу; бо мали його за пророка.

6. У день же родин Иродових, дочка Иродиядина танцювала перед ними й догодила Иродові.

7. За се обіцяв він, клянучись, що дасть їй, чого проситиме.

8. Вона-ж, наперед навчена від матері: Дай мені, каже, тут на блюді голову Йоана Хрестителя.

9. І засумів Ирод; однак, задля клятьби й задля тих, що сиділи з ним за столом, звелів дати.

10. І, пославши, стяв Йоана в темниці.

11. І принесено голову його на блюді, й дано дівчині, вона-ж віднесла матері своїй.

12. І прийшли ученики його, і взяли тіло, й поховали його, й прийшовши, сповістили Ісуса.

II
И 64.538

79

20.512

БЕЛЫЕ

ДРАМА

Б. ОАЙЛЪА